СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 147. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 25 червня 1932. VOL. XL. No. 147. Jersey City, N. J., Saturday, June 25, 1932. THREE CENTS.

СЕНАТ УХВАЛИВ ДВА БІЛІОНИ ТРИСТА МІЛІОНІВ НА ДОПОМОГУ ЛІКВІДАЦІЇ БЕЗРОБІТТЯ

ВАШИНҐТОН. — У сенаті перейшов законопроект сенатора Ваґнера, який призначив $2,300,000,000 на такі цілі: $300,000,000 на допомогу безробітним, $500,000,000 на поширення федеральних будівель і $1,460,000,000 на позички стейтам та приватним підприємствам, які виконують публичні будови, що будуть себе оплачувати, як мости, тунелі, канали і т. п. Крім того ухвалено ще $40,000,000 на фінансування вивозу хліборобських продуктів.

Отсей законопроект відійшов тепер до палати послів, де його хочуть зрівнати з проектом Ґарнера.

ПРОТИ КВАЛІФІКОВАНОЇ БІЛЬШОСТИ.

ШИКАҐО. — Сторонники ґовернора Рузвелта стараються довести до знесення давньої, бо столітньої, ухвали демократичної партії, яка вимагає при виборі демократичного кандидата на президента більшости двох третин голосуючих. Вони хочуть, щоби рішала звичайна більшість. Вони певні, що в такім випадку ґовернор Рузвелт був би вибраний кандидатом на президента вже при першім голосуванню.

ГЕЙҐ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

ШИКАҐО. — Френк Гейґ, мейор з Джерзі Сіти, заповів, що Рузвелт не буде ніяким чином вибраний президентом Злучених Держав, навіть у тім випадку, якби зістав номінований демократичною партією. Кажуть, що Гейґ видав ту заяву в порозумінню з бувшим ґовернором Смитом.

СМИТ ЗАІНТЕРЕСОВАНИЙ СОБОЮ.

ШИКАҐО. — Ал Смит, запитаний про шанси Рузвелта при виборі кандидата на президента, відповів, що він сам є кандидатом і заінтересований головно в тім, щоби сам був вибраний.

СМИТ І МЕК АДУ ПОГОДИЛИСЯ.

ШИКАҐО. — Ал Смит і Вилієм Мек Аду, котрі держали в 1924 р. демократичну конвенцію три тижні в розбиттю, бо один не хотів уступити другому при виборах, тепер сиділи дружно разом і підсміхалися та радили, якби то не допустити до вибору Рузвелта кандидатом на президента.

ЕКОНОМІЧНІ СПРАВИ НА ПЕРШІМ МІСЦІ.

ШИКАҐО. — Лідери демократичної партії погоджуються з тим, що в програмі партії треба поставити на першім місці економічні справи, а по них справу знесення прогибіції.

ПРОТИ ПОЛІТИЧНОГО ДЕСПОТИЗМУ.

КЕМБРИДЖ (Месечусетс). — Семюел Сібурі говорив перед „Гарвард Алюмні Асосіейшен" про політичні орґанізації, котрі використовують міські установи для корупції та на те, щоби видирати міліони від бідних людей. Особливо атакував Сібурі суди. Промову закінчив апелем до молоді, щоби вона не була байдужною до тих надужить і брала активну участь у громадськім житті.

БІЛІОНИ ПІЛЬНИХ КОНИКІВ ПІД КОЛЕСАМИ ПОЇЗДІВ.

ВІННІПЕҐ (Канада). — Хмари пільних коників осіли на землях полудневої Манітоби. Дійшло до того, що вони затарасували залізничі шляхи, а поїзди спізнювалися, розторощуючи білїони коників, що попадали під колеса.

„СРІБНИЙ ЮВИЛЕЙ" І НАТЯГАННЯ ПУБЛИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Із зізнань, які переводяться з боку „Сенат Бенкінґ енд Коренсі Коміті" в справі спекуляцій на нюйорській біржі, виходить, що фільмова й театральна компанія театрів Факса, справляючи „срібний ювилей", намовляла публику купувати шери компанії, які були малощо варта. На ті свята спрошувано ріжних визначних людей, між ними і мейора Вокера, щоби тим робом лекше використовувати легковірну публику.

ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ ПРИПЛИВУ.

МЕКСІКО СІТИ. — Приплив моря, який наступив по землетрусі, потягнув з собою понад 100 людей, котрі затонули в морі.

ЯРИНА МОЖЕ РОСТИ БЕЗ ЗЕМЛІ.

БЕРКЕРЛІ (Каліфорнія). — Каліфорнійський університет поробив досліди з городовиною, яка росла, не впускаючи в землю коріння, а тільки тим, що діставала ріжні хемічні складники, розпущені в воді. Ярину і рожі можна було без усяких турбот переносити з місця на місце, а це не перешкаджало їх дозріванню. Отся спроба готова викликати цілу революцію у плеканню городовини. На кількох квадратових ярдах виплекано стільки городовини, що треба би було на це кілька акрів землі.

ДІЄТА И ПРОДОВЖЕННЯ ЖИТТЯ.

СИРАКЮЗ. — Професор Віктор Ля Мер з Колюмбійського університету доказує, що люди могли би жити далеко довше, як би дбали про відповідну дієту, яка має в собі потрібну скількість вугля і фосфору.

УКРАЇНСЬКІ КОНЦЕРТИ В БЕРЛІНІ.

Берлінські Українці мали й цього року щасливу нагоду почути гру — як читаємо в німецькій фаховій пресі — одної з найталановитших і найоригінальніших молодших піністок, п. **Любки Колесси,** що в квітні виступила на двох власних концертах: у Потсдамі й Берліні. Берлінський концерт, присвячений Шопенови, зібрав і цим разом повну салю добірної міжнародньої музикальної публики, що не щадила оплесків і довго ще по скінченню програми домагалась нових наддатків, між якими приємно було почути й один український. Критика приняла нашу артистку, як звичайно, дуже прихильно.

Милою несподіванкою для української кольонії в Берліні був концерт пісень п. **Марії Любарської,** що дала себе вже давніше пізнати сольовим виступом на музичному вечорі „Української Громади''. Пані Любарська виступила з самостійним концертом італійських, німецьких та українських пісень, який пройшов дуже удачно й виявив, що п. Любарська має гарний концертовий голос і вміє ним добре орудувати. Зачуваємо, що п. Любарська задумує дати в осени новий концерт з новою програмою, в якій значне місце буде присвячене українським композиціям.

ВІЧНИЙ КЛОПІТ.

Вічний клопіт має Франція із своїми кольоніями, головно з Мароком. Хоч стільки разів „спацифікована'' ця країна французькими військами, вона все ще підносить голову. На днях покінчилася нова „пацифікаційна" експедиція в гори Високого Атлясу, де збунтовані арабські племена виступали ворожо проти Французів. Замітне, що провідники цієї нової ворохобні були вже багато разів „спацифіковані".

РЕВІЗІЇ У ЛЬВОВІ.

Політична поліція у Львові перевела в останніх днях ревізії в українському Академічному Домі та в мешканнях багатьох студентів і студенток. Вислід ревізій та їхні причини не відомі.

ЗАСУД ЗА ВБИВСТВО.

Перед луцьким окружним судом відбулася розправа проти бувшого команданта постерунку поліції в Ківерцях, „шподовника" Францішка Кравчика, убийника відомого на Луччині польського демократичного діяча, члена партії „Визволене'', Яна Грабовського. Сталося це 11-го листопада м. р. на тлі порахунків з вини жінки Грабовського, яка зраджувала його з Кравчиком.

По кількагодинній розправі суд засудив Кравчика на 8 літ тяжкої вязниці.

НАЙБІЛЬШЕ РОЗПОВСЮДНЕНА ГАЗЕТА.

Найбільше розповсюдненою ґазетою є мабуть німецька „Франкфуртер Цайтунг". Доказують це записки вченого Українця, проф. Самійловича (який уратував італійського мандрівника Нобіля після його невдалої виправи до бігуна), Самійлович застрілив на бігуні білого медведя, а в жолудку його знайшов рештки часопису „Франкфуртер Цайтунг".

НИЩАТЬ СТРІЛЕЦЬКІ МОГИЛИ.

В селі Молодовичах, пов. Перемишль, невідомі злочинці знищили вінки на могилі поручника У. Г. А., Льва Пашківського, які громадяни села рік річно складають у Великодні Свята.

ЗА ЧИТАННЯ ПОЕМИ „МОЙСЕЙ".

В окружнім суді в Тернополі відбулася розправа проти 5 Українців зі села Петрикова, обвинувачених у тому, що вони, як каже акт обвинувачення, в читальні „Просвіти'' читали поему Франка „Мойсей", пояснювали собі її, і цим намагалися підбурювати український нарід проти Польщі. На розправі виявилося, що це „підбурювання" — це якась фантазія 16-літнього хлопця, Поляка, на якому поліційні аґенти оперли свій донос. І тому всіх підсудних звільнено від вини і кари.

ПОЛЬСЬКА ПРОПОВІДЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКВІ.

В неділю, 8. травня ц. р., відвідав українську церкву в Чорткові латинський архиепископ Твардовський і виголосив проповідь на тему любови ближнього. В своїй проповіди попри релігійну любов ближнього торкнув архиепископ легенько і політичну струну та взивав Українців до „вспулжиця" з Поляками, бо вже сам Бог зарядив так, щоб оба ті народи жили разом та любились.

НЕ ДОЗВОЛИЛИ.

Родина бл. п. Якима Пришляка і Павла Голояда, яких, як відомо, повісили 28. квітня, приїхала в Провідну Неділю до Тернополя, щоби на місцевім цвинтарі зложити на їхніх могилах вінці і бути підчас панахиди. Та поліція обступила ці гроби і не позволила священикови відправити панахиди. Як причину подала, що це мала би бути демонстрація. Щоби люди не зближалися до цих гробів, заборонено відправляти панахиду також на поблизьких гробах.

НОВИЙ РІД МАТЕРІЇ.

Німецькі фабрики вироблятимуть новий рід матерії. Це буде матерія, ткана з кавчукової пряжі, і на зверх нічим не буде ріжнитися від шовкової. З цеї матерії вироблятимуть плащі, вбрання та хідники.

МОДЕРНИЙ ЛІТАК.

Летуни та техніки вже давно прийшли до переконання, що літаком майбутности є літак, у якому можна буде довільно зміняти поверхню крил. Відомо, що стартування та причалювання літака є тим безпечніше, чим більша є поверхня крил; зновуж підчас лету швидкість літака є тим більша, чим менша є поверхня крил. Тому по всіх країнах посвячуються інжинири вже від довгого часу спробам винайти літак із крильми, яких поверхню можнаб довільно поменшувати або побільшувати. На днях такі спроби, ведені у Високій Технічній школі в Бресляві, увінчались успіхом. Винайдено прилад, який уможливлюватиме побільшування поверхні крил на 20 відсотків. Прилад буде уміщений біля мотору під рукою летуна.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед ґродським судом у Станиславові станули директори української книгарні, Роман Шевчук і Микола Макстон, обвинувачені в проступку з § 24. зак. про пресу з 27. 12. 1862, в той спосіб поповненого, що при ревізії підчас відомих подій в осени 1930 знайдено там ріжні мапи України. Суддя Генрик Домбровський припинив карне поступовання з причини передавнення. Боронив емеритований прокуратор Онуферко.

ПОЖЕЖА УНІВЕРСИТЕТУ.

В університеті у Валенції (Еспанія) вибухла пожежа, яка швидко знищила цілий будинок. Жертвою вогню впала також славна бібліотека при згаданому університеті, в якій знаходилися м. ін. дуже цінні збірки документів з римських часів.

ВАРШАВСЬКІ „РАКЕТІРИ".

Цікава судова розправа відбудеться цими днями у Варшаві. Перед судом стане бувший радний Варшави, Семньонтковскі-Тасємка, та його тринацять товаришів. Всі вони були зорґанізовані у ватагу, яка вимушувала грошеві данини на власниках підрядних ресторанів і крамниць. Тероризовані бандою дрібні торговці та вуличні продавці платили „податки'' від весіль, імянин та ріжних подібних нагод. Банда відбувала правильні засідання, на яких вирішувано „важніші справи", та мала свій „виконавчий комітет".

ГОРЯЧИЙ ДОЩ.

В перших днях травня ц. р. впав біля Неаполю горячий дощ, від якого потерпіли винниці та яринні городи. Вчені пояснюють це небуденне явище природи виливом вульканів. Нагріті горячим подихом вулькану краплини дощу розвіває вітер на боки і вони падуть у ближчій або дальшій околиці на шкоду рістні.

ЧЕХИ НАСЛІДУЮТЬ ПОЛЯКІВ.

Кошицька радіостація нехтує українську мову. Радіоапарат, це великий культурний здобуток. І коли літаків уживають до бомбардування людських селищ, то чомуб кошицька радіостація не зневажала нашу рідну мову, висилаючи вістки для кількох російських емігрантів у поганій російській мові?! Зрештою український нарід жив та множився без радія. Його слово живе й тільки глупа бюрократія гадає, що нехтування української мови здержить національне освідомлення. Одначе „відповідні чинники" не бачать, як українські селяни неділями сходяться до людей, які мають радіо, й слухають українську програму з Харкова, Київа та Одеси. Бо відти чути рідну мову. Так стараються ці „чинники" ширити комуністичну аґітацію.

СМЕРТЬ ВІД ҐРАНАТИ.

Секційний коваль при залізниці в Підгайцях, Володимир Канюбський, розбирав у стаційній кузні ґранату, яка вибухла й поранила його смертельно в лівий бік. Його перевезли до лічниці, де він помер від ран і упливу крови. Осиротив жінку і троє незаосмотрених дітей.

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛІ АРЕШТУЮТЬ „СЕПАРАТИСТІВ" НА УКРАЇНІ

ЗНОВ АРЕШТОВАНО КІЛЬКОХ УКРАЇНЦІВ З ГАЛИЧИНИ ТА ЗАКАРПАТТЯ.

РЕВЕЛЬ (Естонія). — Естонська телеґрафічна аґенція подає, що, по певній перерві, большевики знову почали арешти Українців, які працюють на Великій Україні, а які походять з західніх українських земель. Серед численно арештованих останніми часами таких Українців знаходиться адвокат з Ужгороду, Воронюк, що останніми часами був урядовцем комісаріяту справедливости в Харкові; учитель Бойчук, що походить з Коломиї, професор харківських вищих шкіл М. Коченюк, який походить зі Львова, й інші.

Ці арешти є продовженням репресій проти Українців із західніх українських земель. Чека обвинувачує їх в українському націоналізмі та пропаґанді за відірвання Великої України від Росії. Крім цих арештованих арештовано ще багато Українців з Великої України, як наприклад д-ра Онишкевича, проф. Мазуренка, інжиніра Макаренка та інших. Всіх арештованих обвинувачують в українському „сепаратизмі".

ЗНОВ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

ЛЬВІВ (Західня Украіна). — Львівський суд присяглих засудив Українця Михайла Колодзінського на рік тяжкої вязниці „за державну зраду". Цього злочину, як твердив акт обвинувачення, Колодзінський доконав тим, що мав в „Академічнім Домі" відчит на тему: „Націоналісти й військове виховання", а крім того видав брошуру „Польське повстання в 1863 році".

Польський суд карає Українців „за державну зраду" навіть тоді, коли вони пишуть про те, як самі Поляки боролися за своє визволення зпід царського панування.

МАСОВІ АРЕШТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ НА ВОЛИНІ.

ЛЬВІВ (Західня Украіна). — З наказу прокуратора рівенського окружного суду відбулися масові арешти серед шкільної української молоді в місті Кремянці. Молодь арештують нібито за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів, що в Польщі карається як „державну зраду".

Масові арешти саме перед закінченням шкільного року викликали велике замішання в школах та обурення серед населення.

НЕ МОЖНА ГОВОРИТИ ПО УКРАЇНСЬКИ.

ЛЬВІВ (Західня Украіна). — Польська преса з обуренням називає провокацією виступ українського радного міської львівської ради, Темницького, який спробував говорити на засіданню ради по українськи.

Коли радний Темницький почав говорити по українськи, його спинив през. Дрояновський і домігся, щоб Темницький говорив по польськи. Після того Темницький перейшов на польську мову, але при тім заявив, що він почав свою промову по українськи, щоб ствердити, як зареаґує на це міська рада.

НІМЦІ ПРОПОНУЮТЬ ФРАНЦІЇ ВОЄННИЙ СОЮЗ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — Німецька делеґація на міжнародній конференції по репараціям і міжнароднім боргам запропонувала Франції, замісць ґарантійного договору, утворити французько-німецький воєнний союз. Канцлер фон Папен заявив, що такий союз був би найліпшим заспокоєнням страху Франції перед німецькою відплатою.

Французи ухилилися від прямої відповіди на пропозицію Німців, заявивши, що на льозанській конференції тепер іде мова лише про полагодження економічних відносин в Европі та взагалі в цілому світі, а не про мілітарну справу.

ПРОПОЗИЦІЯ ГУВЕРА НЕ МАЄ УСПІХУ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — Предложення президента Гувера зменшити на одну третину всі збройні сили кождої держави явилося неначе несподівано тріснувша бомба. Лише дві делеґації, а саме російська комуністична та італійська фашистівська, заявили, що вони цілком підтримують предложення Гувера.

Франція, Анґлія та інші держави ухиляються від катеґоричної відповіди й кажуть, що цю справу треба добре обговорити. Лише Японія ясно заявила, що вона не може згодитися на пропозицію президента Злучених Держав, зогляду на її спецефичне становище на Далекому Сході, де вона загрожена комуністичною Росією та комуніствуючим Китаєм.

Публична европейська опінія розділилася. В той час, як проґресивна та соціялістична преса витає предложення Гувера, преса реакційна та націоналістична висловлюється рішучо проти зменшення воєнних сил.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГУВЕР ДО СВІТА

Президент Гувер виступив зі справді сензаційною пропозицією до світа, обмежити зброєння. Коли би цей плян був переведений у життя, то заощаджено би державам яких десять міліардів долярів на економічно невиплатні й незбогачуючі краю цілі.

Навіть такий обіцюючий плян міг би бути зроблений так загально, мрачно, голословно, що він не міг би бути основою до нічого більше, як для пустої балачки. Та плян Гувера не тільки обіцює багато, але й показує, як це осягнути; дає конкретні, добре означені способи до осягнення задуманої цілі. Передовсім плян шукає основи зниження зброєнь і знаходить її в потребі оборони та відкиненню збройної напасти. Отже держави мали би скасувати тенки, гази й великі рухомі гармати, як оруддя нападу, а заховати собі форти й прибережні укріплення як засоби самооборони. Всі сухопутні сили можна би зменшити на одну третину, зводячи в цей спосіб армію до державної поліційної сили. Коли алянти признали, що 65-міліонова Німеччина може обійтися зі 100,000-ною армією, то чому інші держави не можуть обійтися з пропорціональними арміями? Таксамо мають бути скасовані всякі зброєння на воді й у повітрю, які можуть послужити до зачіпної війни, а мається лишити тільки такі, які потрібні для поліційної служби для держави, зглядно удержання її імперії.

Плян Гувера стрінувся з признанням в Америці. В деяких подробицях з ним дехто не годиться, чому й дивуватися не можна, бож Гувер републиканець, а признавати щось републиканцеви — може пошкодити демократам; але назагал враження пляну прихильне. Годиться на нього навіть сенатор Бора, голова сенатського комітету для заграничних справ, котрий щойно позавчора виступав проти Гувера. Газети теж дають прихильні відклики.

Прихильний теж мусить бути відгук у широкому світі, поза Америкою. Населення ріжних країн переходить тепер тяжку економічну кризу, в якій немалу ролю грають величезні видатки на воєнні цілі. Знали це всі. Всі відчували потребу зменшити ці видатки якимось способом. Та відчувати потребу зробити щось, а зробити це — часто дві осібні річи. В Европі такої пропозиції ніхто зробити не міг, бо хто її не зробив би, його зараз підозрівалиб, що він робить це на шкоду своїх противників, яких він там має повно. Зробити його могла тільки одна Америка, і вона його зробила в спосіб рішучий і практичний.

КАТАСТРОФА СТАЛІНОВОЇ „ПЯТИРІЧКИ"

Нехай тепер пишуть і говорять комуністичні „Москалі-чарівники" що хотять, про надзвичайні, великанські „успіхи пятирічного пляну". Факти й числа говорять самі за себе: пятирічка вже скрахувала перед очима цілого світа. Не було мабуть у світі легковажнішої спроби „одурити історію" і підманити наївних людей фантастичним пляном ущасливлення люства — протягом пятьох років. Не було ніколи стільки пролито марно людської крови й знищено майна трудящих людей задля буйної фантазії невеличкого гуртка диктаторів, як це бачимо в сучасному Радянському Союзі. І не було мабуть ще ніколи стільки тих, що повірили б у соціяльне чудо, яке обіцяв зробити Сталін, як саме бачимо на протязі останніх трох-чотирох років.

І ось раптом уся величава будівля з гуркотом завалилася. Самі комуністичні головачі бачать свою неспроможність виконати плян і шукають виходу з тих сутичок, у які вони попали через свою віру у всемогутність насильства.

Якіж факти й числа свідчать про руїну „пятирічки?" Року 1931 вся площа посівів в СССР доходила до 137 міліонів гектарів. В 1932 році малося на увазі збільшити посівну площу до 141 міліонів гектарів. Проти площі 1913 року, перед світовою війною, збільшення мало бути на 25 міліонів гектарів. Ці широкі пляни перечеркнуло саме життя. Довелося р. 1932 зменшити плян на 107 міліонів гектарів. Але навіть цього пляну не виконано. До 10 травня 1932 року засіяно в цілому СССР менше, як 32 міліони гектарів. Большевицькі газети подають відомости, що до 15 травня цього року засіяно 48.7% плянованої площі. В Москві найдужче турбуються тим, що Україна та північний Кавказ (Кубань, Донщина) не виконали поставлених плянів. І так, на Київщині до 20 травня 1932 р. засіяно тільки третину плянованої площі, у Винницькій області засіяно 41.2%, на Харківщині 53.6%, на Запоріжжі 68.9%, на Одещині 59.5%, в так званій Молдавській републиці 34.8%, в Донецькому басені 57.8%.

Треба знати, що на Великій Україні підсоння дуже сухе. Через те велику вагу має те, скільки посіяно, а **як і коли** посіяно. Не можна сподіватися на Україні урожаю від тої ниви, яку посіяно після 1. травня. Якраз більшу частину поля на Україні засіяно на весні цього року, після першого травня! Московська газета „Правда" ще 24 травня кличе радянську Україну до „пришпішення посівної праці". Але український клімат не підлягає комуністичним декретам! Треба було сіяти раніше, бо пізно посіяне — це даремно витрачені гроші й праця.

Москва шукає на Україні винуватців за спізнену сівбу. Виявляється, що винні керманичі так званого Тракторцентру — бо їх один, комуністи. Бо через них четверта частина тракторів не робила, а даремно стояла, саме в гарячу пору, коли треба було сіяти („Правда", 24. травня).

Але, хоч винних знайдено, всеж сівбу „зірвано", і то в найбогатших колись провінціях СССР — в областях заселених культурним, хліборобським народом — Українцями. Якщо шукати винних за неуспіхи весняної сівби, то тут головна вина лягає на саму **систему рабської, невільницької праці**, яку завела комуністична Партія в Росії та на Україні. Бо не тільки в хліборобстві через те стався занепад. Також **рибальство** дуже підупало. В такій багатій на рибу області, як Астрахань, на нижній Волзі, наловлено риби тільки третину плянованої скількости. Про **руїну скотарства** свідчить той факт, що проти 1928 року в СССР є тепер тільки коло четвертини скоту: 75% скоту знищено протягом неповних 4 років! Навіть у городництві тільки пята частина всіх городів є оброблена.

Не дивота, що тепер в СССР нема що їсти, що там панує справжній голод. Большевицькі дурисвіти вхопилися за новий „плян" порятунку. Сталін тепер саме проповідує, що „пятирічку" мають уратувати... крілики. Нема газети в СССР, в якій би не писали що дня про вигідність кроликів. Описують, яке смачне кріликове мясо і т. д. Словом, — крілики — це „ударне завдання". Але забули вичислити, що для прохарчування СССР кріликами треба мати не менше, як 200—300 міліонів кріликів тижнево! Поки ця нова витівка комуністичних банкротів виявить свою цілковиту непридатність, Москва буде ширити віру в нове „чудо": як крілики вратували пятирічку! Колись Рим був уратований гусьми, а Сталін надіється на кріликів...

Історія з кріликами має затулити перед люністю СССР та перед цілим світом той факт, що комуністична партія почала **новий відступ** від своїх плянів. Вже дозволено селянам вільно різати поросята й телята. Одна біда, що нічого вже різати. Большевики обіцяють селянам, що не будуть брати всього збіжжа з урожаю 1932 року, так, що селянам буде дозволено продавати те, що лишиться на вільному ринку після 15 січня 1932 року. Ці обіцянки мають заохотити селян до праці. Але селянство дуже добре знає, що комуністи на весні багато обіцюють, а в осени роблять зовсім інакше.

Банкротство „пятирічки" виявляється також у ліквідації державного постачання робітникам. Тільки 6 предметів споживання має в своїх руках держава, а все інше робітники мусять купувати по „комерційній" ціні. Але робітники вимагатимуть підвищення платень, бо без „твердих цін" не зможуть вижити. Уже то в тім, то в другім місті починаються страйки й демонстрації між робітниками проти Сталінової диктатури. В цих обставинах комуністи хотять якнебудь способом викрутитися. Є відомости, що совітська влада нагромаджує велику скількість товарів і харчів, щоб у найтяжчий момент — при кінці червня та в липні кинути ці запаси на ринок і таким чином відвернути від себе народний гнів.

Навіть більше: комуністична партія, побачивши катастрофу „колективізації", не робить особливих перешкод для розвязання невдалих колективних господарств; навіть до „одноосібників" звертається з ласкавими словами, щоб сіяли.

Що робитиме Сталін, коли не вистарчить хліба для прохарчування міської людности? Єдиний шлях — купувати за кордоном! І це вже робиться. Найбільша хліборобська країна, з 85% сільської людности, мусить купувати збіже за кордоном! А щеж урожай 1931 року був добрий, і посіяно було багато. Оце такі „успіхи пятирічки"... Як відомо, пятирічний плян мав дати совітській державі через колективізацію сільського господарства таку силу збіжа, що за продані за кордоном сільськогосподарські продукти комуністи надіялися перевести розбудову індустрії. **Життя, як бачимо, гірко посміялося з цих плянів.** Ось подивіться: року 1928, перед „пятирічкою", СССР мав 10 міліонів тон збіжа на продаж; також в 1931 р. було збіжа вже більше. А 1932 рік заповідає **зменшення** цієї скількости на половину. Отже в цих обставинах нічого продавати за кордон і препрославлену „індустріялізацію" доводиться здійснювати головно за гроші, позичені у закордонних капіталістів.

Але капіталістичний світ уже не вірить **большевицьким** довжникам. Грошей ніхто не хоче позичати для „пятирічки", бо вже дехто на цих совітських кредитах попікся. Так наприклад дирекція двох німецьких металевих підприємств на Горішньому Шлезку — Кенігсгютте та Бісмаркгютте неспроможна заплатити робітникам за місяць травень. Причина: ці підприємства мають на 300,000 англійських фунтів стерлінгів большевицьких векслів, але Сталінова влада не платить.

Зрозуміло цілком, чому сталінці припинили будову багатьох „індустріяльних ґігантів": бо нема грошей.

1921 року Ленін, після невдалого „воєнного комунізму", проголосив був відновлення капіталізму (НЕП). Ленінови було куди відступати. У Сталіна нема шляху для відступу, бо він же скасував „НЕП", як непридатну систему. Сталін мусить топтатися на одним місці. Поки він мав проти себе розпорошене на безмежних просторах селянство, то міг не боятися. Але тепер заворушилося також **робітництво**. Хто кого переборе: чи узброєна від голови до пят комуністична диктатура, чи голодні робітничі й селянські маси? На це питання відповідь мусить бути незабаром. Доба „стабілізації большевизму" минула. Світ стоїть на передодні великих подій.

І. Сулима.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЩИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 3. липня, в годині 12.30 в полудне, в церковній гали при Оклей і Райз ул. Проситься членів явитися на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. — П. Сачавський, предс., І. Ониськів, секр.

БЕРВІК, ПА. Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 164, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю 3 липня, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній. Проситься усіх членів місцевих і позамісцевих прийти на піврічний мітінг. Буде справоздання за 6 місяців і інші важні справи, котрі мусять всі члени вирішити. Довгуючий член коли не прийде на мітінг, буде суспендований. — Теодор Кіник, предс.; Мирон Лило, кас.; Микола Калинич, секр.

МЕНВИЛ, Р. АЙ. Тов. ім. Михайла Драгоманова, від. 181, повідомляє своїх членів, що мітінг надзвичайний відбудеться в суботу, 2 липня, точно в годині 5-тій пополудни. Уряд просить членів зійтись на час, бо є важні справи до полагодження. Юрій Ясінчук, предс.; Петро Гричух, кас.; Микола Савка, секр.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(14)

— Ануж він не схоче винестися? Він так само комірник цеї хати, як і я. Так, щоби не торгуватися, бо з ним більше не говорю, я винесуся!

Приніс назад повикидані річи і ліжко Петра привів назад до ладу. Шафа, в котрій оба складали свою гардеробу, була власністю Стефана. Він повитягав з неї річи Петра і порозкидав їх по землі. Перевернув шафу на хребет і впакував до неї постіль. Ліжко розіклав і поклав коло дверей. Вже брався спаковувати книжки, як надійшов Петро.

— А ти що робиш? — спитав Петро, водячи очима по порозкиданих по цілій хаті річах.

— Що роблю? Я тобі покажу, що я роблю, ти бестіє! — крикнув люто і кинувся на Петра з затисненими кулаками.

Петро відскочив аж за двері, Стефан вхопив листи і показує йому:

— Кажи мені зараз, чия це робота?!

— Поволи, поволи. Не горячися, — відповідає Петро цілком спокійно. — Послухай хвилю, а я тобі розясню.

— Розясниш? Воно само собою ясне!

— Який ти нетерпеливий! Нехай скінчу. Отже перший пункт: Листи були замкнені в моїм бюрку. Вони тепер в твоїх руках. Це значить, що ти дістався до них дібраним ключем, або по просту вломився, щоби викрасти мої папери. А знаєш, чим то пахне? Параграф 460 закона карного дає за таке від одного тижня, до шість місяців вязниці.

— Ти це глузуєш собі з мене?! Хочеш, щоби я тобі голову розчерепив?!

— Не забувай, що за те є параграф 152, з кримінальном від пів року до року; за саму твою погрозу можеш дістати з параграфу 496, від трох днів до місяця.

Коли Стефан в своїй скаженині вже не знав, що сказати, Петро промовив сердечно:

— Стефане, не гнівайся! Признаю, що я зробив тобі малу прикрість, та це не була моя ціль. Я й не думав, що ти набеш собі тим так голову, що будеш дуріти. Та коли я вже зачав і бачив, які з того виходять смішні колізії, я не міг здержатися від дальших проб. Так я доливав оливу до огню. На моїм місці був би майже кождий, і найстатечніщий, тягнув до кінця. Хоч би лиш з цікавости, що з того вийде, як воно скінчиться. Сам не заперечиш, що це було щось таке, за що варта дати й шістку. Чи не була то величава забава?

— Забава? Тобі забава, а мені іспит пропав! Де мій іспит? Віддай мені іспит!... Віддай мені рік! — Стефан кричав запінений.

Вхопив за будильник і шпурнув на Петра. Щастя, що Петро відскочив на бік. Будильник вдарив собою в стіну, зойкнув, заскреготав і ляг на землі, без голосу, без духа. Петро усміхнений знов підійшов до дверей.

— Мій будильник, мій будильник! — крикнув. — Злобне ушкодження чужої власности. Параграф 468 закона карного. Один до трицяти днів арешту.

Стефанови було цього вже забагато. Розкричався на ціле горло.

— Чоловіче! — успокоював його Петро. — В твоїм власнім інтересі отямся. Не кричи так, бо позбігаються люди. Як почують, за що пішло, осмішишся на ціле життя. Я ще й до газет подам.

— Це вже останне лайдацтво, що ти ще важишся кпити собі з мене! З тобою не маю вже що балакати. Бачу, я не пізнав тебе, коли міг так довго жити з такою собакою, з такою підлою скотиною!

— Що ти сказав?! — спитав Петро грізно. — Повтори!... Зрештою не треба. Я добре чув.

Петро випрямився і з грізною повагою проголосив:

— Ви, пане, осмілилися сказати мені, мені, шляхтичеви, мені, австрійському цісарсько-королівському лейтнантови від резерви... ви осмілилися сказати: собака і підла скотина. Прошу приготовитися на візиту моїх свідків.

По цих словах Петро з повагою відвернувся і з повагою вийшов.

Зійшлися секунданти обох колишніх приятелів. Порішили, що противники будуть стрілятися в бруховицькім ліску, місци прогульок, друга залізнича стація за Львовом. Стефан приїхав на місце в полудне, Петро був там уже від вчора. Лікар мав надіхати фіякром за годину, тож Стефан і його секунданти пішли до ресторану покріпитися вином. В сусідній салі грала музика і якесь товариство зі Львова забавлялося танцями. Один з секундантів вкрутився до середини і за якийсь час вийшов задиханий; стирав піт з чола. Знак, що його не спочивали.

— Знаєш що, Стефку — промовив. — Ти й так завтрішнього сонця вже мабуть не побачиш, бо Петро дільно добре стріляє. Раджу тобі, загуляй собі востанне. Там і Петро гуляє. Мабуть також гадає, що то останній раз у життю.

— Чому ні! — відповів Стефан. — Лиш це якесь замкнене товариство. Між чужих не лицює пхатися, як не запросили.

— Пусте! Я знаю аранжера. Представлю вас. Я також представлю тебе одній моїй знакомій. Найгарніша з усіх і дуже добра дансерка.

Дівчина, з котрою секундант хотів познакомити Стефана, сиділа при самих дверях, обернена до них плечима. Він станув над нею і крикнув так, щоби заглушити музику:

— Панно Сальомео. Представляю вам Стефана Порубальського, товариша і приятеля Петра Калиновського.

Темно, темно... не на салі, а в очах Стефана. Потер рукою чоло, бо йому здавалося, що його мозок висох, розлізся на мілкий пісок і сипнеться з голови носом, ухами, устами. Стояв перед школяркою з вулиці Осолинських. Коли троха отямився, так, що міг пізнавати окруження, побачив, що дівчина призирається йому цікаво і показує свої білі зуби. Сміється з його закопотання. Вицідив пару незрозумілих слів, що будьтоби на хвилю звиняється і вибіг у город. Серце гримало, в голові лунало, якби хто душив її між двома шрубами.

Музика знов заграла і він вернувся на салю. Вона вже крутилася з якимсь паничем.

— Це мабуть той, про котрого вона писала, — думав Стефан. — Не вона, а Петро писав, називаючи його „всечесніший". Писала, ні, Петро писав за неї, що він головусий. Цей, що з нею танцює, справді головусий.

Позираючи на того головуса, Петро знов став ломити собі голову питанням, хто писав до нього ті нещасні листи?

— Петро, чи вона сама?... Будь що будь, загадка нині оконечно виясниться.

Скоро безвусий посадив її, пустився й Стефан просити до танцю. Про це, що по останній їх стрічі коло фіякра вона може ним відомити, він чогось і не подумав. Аж коли перестали танцювати і він відводив її на місце, де вона сиділа передтим, нагадав собі ту прикру хвилю. Зробилося йому горячо. Він ще не привів дівчину на її місце, коли вона промовила:

— Маю охоту пройтися. Поведете мене в город?

Обоє вийшли з салі на город. Хвиля мовчанки. Нарешті Стефан зачав несміло:

— Панно Сальцю! Я й не маю відваги звинятися перед вами, просити вас, щоби ви простили мені, не гнівалися за те, що я тоді на вас так нахабно напав був.

— Тихо, тихо! Тепер і не згадуйте про те. Тепер я хочу бавитися. До протоколу закличу вас пізніше. Порахуємося! Будь що будь, я вам того не прощу. Заплачу вам за все... За тамте і за те, що ви хочете застрілити Петра.

Стефан аж тепер пригадав собі, чого то він до тих Бруховичів приїхав. Чуючи таке, він скрикнув:

— Хто сказав вам про це?! Може ви й Петра знаєте?

— Знаю. Знаю про все, знаю цілу історію, — відповіла і глянула йому кокетно в очі.

— Може то він вищебетав вам і похвалився, якого збитка зробив мені?

Питаючи так, Стефан на хвилю підозрівав Петра, що він може сам влюблений у дівчину і ті листи писав до нього зі злоби. Залишив це підозріння, коли дівчина відповіла:

— Петро мій кузин... Зайдім в круглоньо. Там холод.

— Кузин? Петро ваш кузин? — спитав Стефан і страшно зареготався.

Тепер Стефан зрозумів, чому то Петро про дівчину знав дещо більше і міг писати листи такі, неначеби то вона їх сама писала. Коли Стефан і школярка зайшли до круглоньо, попали там на Петра. Сидів при фляшці вина, в досить уже рожевім гуморі.

— Я не позволю вам битися! — сказала дівчина. — Мусите помиритися.

Стефан забув, яку велику кривду зробив йому Петро, і став його перепрошувати:

— Не гнівайся — каже, що я наговорив тобі таких грубостей. Тиж сам знаєш, що це сталося не без причини.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВКЛАДКИ ПРИ СИСТЕМІ РІВНИХ ВКЛАДОК І ВКЛАДКИ ПРИ СИСТЕМІ ПРИРОДНІХ ВКЛАДОК

Припустім, що два товариші рішаються обезпечити своє життя в запомогових організаціях. Оба вони молоді; мають лише по 20 літ життя, кождий хоче обезпечити себе на тисячу долярів, лише, що Петрови подобалося плачення кошту обезпечення з року на рік, і він вступає до запомогової організації, опертої на системі природних, нерівних премій; а Павлови подобалася більше система рівних премій, бо в ній платиться все рівну вкладку. Подивімся, котрий з них ліпше вийде на своїй організації.

З табельки вкладок системи природних премій і з табельки вкладок рівних премій можемо вичитати, скільки буде платити Петро, а скільки Павло. Петро, що належить до організації з системою природних премій, буде платити рік за роком кошт обезпечення після віку, в якім він буде знаходитися. Першого року він заплатить лише 5 долярів, другого 5 долярів і 4 центи, третього 5 долярів і 7 центів, і так дальше. Павло зачне відразу від суми два рази більшої від Петрової, бо він має платити вже в першім році 10 долярів і 34 центи. Зате його вкладка не зростає з року на рік, а все остається та сама: все 10 долярів і 34 центи.

Як оба товариші будуть мати по 30 літ, то Петро буде платити 5 долярів і 55 центів, а Павло 10 долярів і 34 центи.

Як оба будуть мати по 40 літ, то Петро буде платити 7 долярів і 17 центів, а Павло 10 долярів і 34 центи.

Як оба будуть мати по 48 літ, то Петро буде платити 10 долярів і 27 центів, а Павло все ще більше від нього і все таки однаково: 10 долярів і 34 центи.

Як оба будуть мати по 49 літ, то Павло все ще буде платити 10 долярів і 34 центи, а Петро вже 10 долярів і 82 центи.

Як будуть мати по:

50 літ то Петро буде платити	$11.44,	а Павло	$10.34
55 „ „ „ „ „	15.71,	„	10.34
60 „ „ „ „ „	22.75,	„	10.34
65 „ „ „ „ „	34.39,	„	10.34
70 „ „ „ „ „	53.64,	„	10.34
75 „ „ „ „ „	85.48,	„	10.34
80 „ „ „ „ „	138.09,	„	10.34

Дальше мабуть порівнувати не оплатиться, бо Петрови певно вже відхотілосяб обезпечення. Як його організація не оперта на ограниченій системі природних вкладок і не викинула його напр. з 70 роком життя, то він сам мусить виступити, бо не потрапить заплатити біжучого кошту обезпечення, як воно виносить понад сто долярів річно. Так отже з початку свого членства Петро був у ліпшім положенні ніж Павло, бо платив вкладки два рази менші ніж Павло. Якби він був помер у молодім віці, то його рідня була би дістала тисячу долярів, хоч він платив лише таку низьку вкладку. Зате, чим більше товариші старілися, тим гірше ставало положення Петра: його вкладка росла з року на рік, тоді, коли Павлова вкладка все стояла на одній висоті. Нарешті Петрова вкладкака дійшла до такої висоти, що Петро мусить покидати обезпеченя, а Павло все ще обезпечений за ту саму суму, яку почав платити зпочатку: він усе ще платить лише 10 долярів і 34 центи. Він остається обезпечений аж до своєї смерти і все буде платити лише 10 долярів і 34 центи.

Порівнання оплачених сум.

Та це порівнання обох систем ми можемо поповадити ще дальше. Обі системи ще ліпше будуть висвітлені, як ми порівнаємо суму, котру зложить Петро в своїй орґанізації до якогось часу, з тою сумою, котру зложить Павло в своїй за той самий час. Ось порівнання:

З укінченням літ життя	Петро зложить у системі природніх премій	Павло зложить у системі рівних премій
25	$30.57	$62.04
30	57.56	113.74
35	36.98	165.44
40	119.57	217.14
45	160.25	268.84
50	211.82	320.54
55	281.01	372.24
60	379.29	423.94
65	525.64	476.64
70	751.53	527.34
75	1,108.90	578.04
80	1,683.57	630.74

Як бачимо з порівнання, аждесь до якого 63 року життя сума всіх Павлових вкладок все була вища від суми Петрових вкладок. Але від того часу Петрови пішло, як з Петрового дня. Як оба товариші покінчили 65. рік життя, Петро заплатив уже до своєї орґанізації 525 долярів і 64 центи, його найближча вкладка виносить 37 долярів і 52 центи; Павло насклaдав до того часу до своєї орґанізації всього 476 долярів і 64 центи, а його найближча вкладка виносить по старому: 10 долярів і 34 центи. Як оба товариші покінчили 70 рік життя, Петро заплатив до своєї орґанізації вже 751 долярів і 53 центи, а найближча його вкладка виносить 58 долярів і 81 центів; Павло наскладав до того часу всього 527 дол. і 34 цнт., а його вкладка на слідуючий рік буде знов лише 10 долярів і 34 центи. Як оба товариші скінчать 75 літ життя, то Петро наскладає разом в орґанізації 1,108 долярів і 90 центів, а на слідуючий рік зажадають від нього вкладки в сумі 93 доляри і 99 центів; Павло, наскладавши до того часу всього 578 долярів і 4 центи, знов заплатить у слідуючім році 10 долярів і 34 центи. А як оба дожиють до 80-го року життя, то з окінченням того року Павлова орґанізація буде мати Павлових грошей 630 долярів і 74 центи, він дальше буде платити до орґанізації, буде дальше обезпечений все ще за первісну суму 10 долярів і 34 центи. Зате бідний Петро, наскладвши до своєї орґанізації 1,683 доляри і 57 центів за 61 літ свого членства, покидає її, бо вона на слідуючий рік хоче від нього за обезпечення 152 доляри і 20 центів.

Резервовий фонд.

Застановившися над тим порівнанням, кождий скаже: Як це можливе? Тут певно або якийсь обман, або якась похибка, або якесь „чудо"!

Та тут нема ні похибки, ні обману. І одна система справедлива, і друга система справедлива. Лиш одна система є так придумана, що вона дійсно робить чуда, а друга система придумана без того чуда. В чім жеж лежить помисл, при помочи котрого система рівних вкладок вміє робити такі дива?

Щоби довгу історію зробити короткою, скажемо: Помисл, при помочи котрого система рівних вкладок робить чуда, називається резерва. А резерва знов робить це при помочи так званого складаного проценту. Про це, що таке резерва, а що складаний процент, поговоримо іншим разом.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОНЕЧНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ІНСТИТУЦІЇ УКРАЇСЬКИХ НАРОДНІХ ШКІЛ В АМЕРИЦІ.

В „Свободі" з 11-го червня б. м. й року, порушено шановним прелеґентом Р. Школи Західньої України п-м Л. Ясінчуком, справу завідування українським шкільництвом в Америці. Справа ця являється **найважніщою проблемою еміґрації до розвязання,** коли питання будучності істнування нашого народу в Америці є прямо катастрофальним.

Голос є отже на часі, **й справи цеї легковажити не можна** здавшися на судьбу долі. **Конечністю, щоб ця справа не сходила зі сторінок преси національної,** аж до осягнення результатів, тобто до **встановлення централі шкільної ради,** українських народніх шкіл (на еміґрації). Є це прямо жалю гідний факт, що наше громадянство досіль еще не спромоглось зробити в цій справі нічого. Правда,, Обєднання свойого часу старалося сцентралізувати шкільну владу, та це не вдалось з партійно-критичніх причин, а що найгірше з особистих мотивів декого з заінтересованих. Годі отже давати цій справі дальшу пролонґату хоч би тому, що вона дуже дразлива й складна, а повзяти в ній рішучості вирішення задовільняючого, **бо так дальше бути не може.**

По цілій Америці істнує з певністю кілька соток українських шкіл, котрих адміністрація коштує річно силу гроша, густо часто витрачених безцільно. Вся праця при тих школах являєть ся муравлиною працею, й не задовільняючою вимогам еміґрації, працею, яка користуєть ся амбітною індивідуальністю й вузкоглядністю самореклями, не позитивно-творчої громедської мережі завдань, якою вона повиннаб бути. Тому можна потвердити завваги декотрих зі старшої еміґрації, що ввесь український рух в протягу найдальш 20-ти літ завмре. Цілком слушно, коли замість сконстантування лиха й заради йому, збуваємо цю драстичну справу мовчанкою, й вирішенням долі. Сташа еміґрація твердить, що тяжко цьому запобігти з причини обмеження еміґраційного закона. Чому якраз тільки для Українців закон еміґраційний має нанести смертний удар? Чому Німці, Айриші, Чехи, Поляки не ставлять собі цього питання? Це питання можна відповісти тим, що чужинне шкільництво сцентралізоване, обєднане духово-морально, й забезпечене матеріяльно.

З еміґраційних шкіл в Америці, перше число що до скількоеті, займають Чесько-Словацькі школи, котрих числять 348 тільки народніх. (включаючи вільнодумні, й католицькі). Опріч цих шкіл, Чехи мають в Америці еще вищі школи й університети. Чеську мову, вчать в тутешніх університетах як предмет. І чи не абсурдом думати про асиміляцію Чехів в Америці? Школи чужих народностей проістнували сотки літ, виховали кадри свідомого елементу, котрий часто рішав навіть активно в визвольних змаганням даних націй. Знаємо, що в революції за независимість Ірляндії, **їхні школи на еміґрації відіграли чи не найбільшу ролю,** ба навіть сама **молодіж-діти почали ірляндську революцію** за незалежність. Фактом є, що армія Галлера рекретувалась з тутешньої родженої польської молоді, котра помогла Польщі втопити волю Західньої України в крові, й рішила в здобуттю свободи Польщі. Фактів можнаб навести десятками, й заперечити їх є неможливо.

Тому, коли нам дивним стає популярність інших націй, й їхня зарада асиміляції, треба без обиняків признати, що справа шкільництва в них є на першому місці, котра давно вийшла поза загумінки вузкоглядності, взявши собі основну ціль несення помочі країні батьків морально-матеріяльної, а коли край вимагає, жертвують й життя.

Над наведеними вище фактами, ми Українці мусимо застановитись, й зараз в тій справі повести акцію, за сцентралізуванням всіх наших народніх шкіл, підпорядковуючи їх речникові Шкільній Раді. Відсутність вищої шкільної влади, використовують ріжні осібняки дуже часто **без мінімальних педаґоґічних здібностей й „вчать" школу, без теоретичних правил музики ведуть хори;** й не в одній громаді, де можна було усунути тертя партійно-релігійні, причинитись до підйому освітно-культурного життя громади, прийшло розчарування, знеохочення, так що опісля й кваліфікованому вчителеві тяжко було цей інцидент справити, а густо-часто ставлять ся й до нього з недовірям. Це є власне найгіршою хибою шкільництва, котру **можна усунути тільки створенням влади шкільної.** Звісна річ, що централна адміністрацій не давалаб титулів взгядом претекцій, але взгядом **спосібностей педаґоґічних вчителів.** Шкільна Рада, являтись буде найвищою владою, котрої функціям будуть підлягати всі народні школи, на землях північної Америки. Її завданням, буде не тільки надавати вчителів шкільним громадам, але й їх **візитувати, іспитувати,** й що найголовніще **стояти на сторожі рідного слова;** тим самим Р. Школа здобуде собі пошану й признання громадянства, та морально матеріяльну піддержку. Шкільна Рада, зуміє виховати тисячі свідомого покоління, дійсних вірних дітей України, запобіжить безсумніву асиміляції, **а найголовніще заставить цей цвіт, надії народу, працювати в ідеї визволення рідньої землі з ворожих пут.** Шкільна влада, дасть соткам трудової інтеліґенції певний кусок хліба, а рівночасно положить край шарлатанським примхам „професорів" визискувати еміґрацію, котрі **суть ворожі тенденціям визвольних змагань нашого народу.** Всякому нахабстві, самореклямі, цинізмі-гіпокритії завдасть ся рішаючий удар, та конструктивно наладнається мережу дійсної реальної ґігантної праці. Створення шкільної влади, впливе безсумнівно й на матеріяльний стан вчительства користно; вчителі зможуть пробути на місцях кілька сезонів шкільних, чим безперечно причинять ся до піднесення освітно-культурного рівня еміґрації, пожвавлення активности, підйому українського духа, словом, відродитись морально й матеріяльно. Шкільна влада, причинить ся повагою громадянства взгядом авторитету вчительства, в противставленні міжчасових відносин, коли вчителів викидають з посад задля особистих інтриг „всезнайків" й запобіганням претекцій-ласки взглядом посад.

Українське громадянство мусить сконстантувати, що розпорошенням сил, амбітною індивідуальністю шкільних громад, ніколи не здобудеть ся позитивних успіхів сподівань й популярности, та що найгірше витрачені суми народнього гроша, випустять пару сот спантеличеної молодої ґенерації, несвідомих народніх калік, кривих ідеями, ріжних напрямків політичних, котрі з відразою поставлять ся визвольним тенденціям нашого народу.

Тільки, **дисципліна й карність ведені розумом, дадуть бажані результати;** тільки шкільна влада оперта на довірю громадянства зможе запобігти асиміляції нашого покоління на еміґрації, зуміє його втримати при народі, й заставить його працювати тільки для України.

Бажаним є, щоб цьою справою заінтересувались ширші круги громадянства, в першій мірі люде ширшого світогляду, провідники українського руху в Америці, рівнож товариші праці вчителі, та не зволікаючи, а розсудно, розумно, спричлиб дійти до певних заключень рішень, й реальної праці.

Вірю, що громадянство не стане легковажити цьою проблємою, а зараз візьметь ся рішаючими заходами довести успішно до створення Центральної Шкільної Ради, для кращого будучого нашої еміґрації, в ідеї приспішення дня розірвання кайдан й воскресення Самостійної Української Держави.
Держави.

Митро Пасічник.

Ред.. Подаємо, зберігаючи стиль, правопис та інтерпункцію автора.

„Полагодь справу та прощай!"

Кімната. Бюрко. При бюрку дівчина. Над дівчиною — стяжка. Над стяжкою — плякат: „Полагодь справу та прощай!" Перед дівчиною черга.

Перший гість: Гм... теє, пані... якжеж там... То тут? що? Перепрошую. Чи припадково ту не інформаційний уряд?

Дівчина: Інформаційний відділ Нарпітґусґлавштука... Що собі бажаєте?

Перший: Себто я? Та я приїхав із провінції тай... шукаю тут одного чоловіка.. Себто я? Я хочу довідатися, що ніби мені треба... товариша Щукина треба мені.. Бо я приїхав тут із провінції тай шукаю одного чоловіка...

Дівчина: Кімната 78-ма. Третій поверх... Наліво.

Перший: Себто тут. То Щукин. Та мені так говорили: йди, повідають, до того уряду... А я, тому що приїхав із провінції — не розуміюся нічого на тих столичних урядах. Я зовсім навпаки, мушу пошукати того чоловіка...

Другий гість: Перепрошую! Зупиняєте гостей.

Перший: Я? Борони Боже! Я не зупиняю.

Другий: Він не зупиняє! Дивіть! Таж це хіба ясне — висить плякат... По нашому написано: Полагодь справу... А той вам: ні. Будь ласка, послухайте: дискусію починає... З провінції, каже, їде. Щож нам до того! Хочби ти навіть із Китаю приїхав... До вас, так, до вас говорю... Чого вибалушуєте очі? Перестаньте кліпати очима, ви не натрапили на дурня...

(Перший відходить).

Другий: А то раз пташок! Забирайся! Йому не подобається, чуєте... Прийде тут такий тай — гов, — чекай. А в загальній скалі вся робота стоїть...

Дівчина: Що бажаєте?

Другий: Таж це лихо зна, що! Ми вештаємося, тараємося, життя наше американізуємо, а тут з причини одного драба...

Дівчина: Перепрошую, що ви собі бажаєте?

Другий: Себто я? Дивне питання. Я, прошу вас, прийшов за орудкою. За інформацією. А тут, ви бачили, такий пташок знайшовся... Балачку починає... А може моя справа ні хвилиночки не може ждати? Може, коли спізнюся на пять хвилин, пропало — ціла справа пропала. Що тоді? Хто мені винагородить тріліонові втрати... Таж це чорти знають що! Дальше вже йти годі! Щоби то якусь кару можна наложити на тих опришків... Карати їх, чи що, за кожне непотрібне слово...

Дівчина: Перепро...

Другий: Плякат не має на них впливу. Треба чогось конкретніщого... Прийшов, наприклад, гість... Чого? Це і те. Тай мовчи. І більше ні словечка зайвого... Колиж белькнув яке зайве слово — дадуть тобі научку: народній суд або комісія. Зрештою комісію можна створити спеціяльну. За будь-що — до комісії. Там розглянуть... Таж так годі працювати. Якіж із нас Американці, коли...

Дівчина: Що бажаєте? Що, горожанине?

Другий: У-у-у, Годі так... Я? Я хотів би довідатися. Інформація. Як він там... Який це уряд, чи не Главґус?

Дівчина: Ні-і... Це Нарпітґусґлав.

Другий: О-о... А я думав... Тож чого я, наче дурний, стою тут від трох годин. Щоби бодай хто сказав. А до чорта! Американці...

(Вибігає з кімнати, та небаром вертається).

— Ага... тека... Чи не забув я тут теки? (Шукає. Потім беться рукою по чолі та з криком вибігає з кімнати).

Михайло Зощенко.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Відзначення молодої Українки.

Шикаґовські американські часописи подали кілька знимок панни Лукії, Любови Белеґай, літ 17, враз з замітками про те, що вона покінчила „Остин-Гай Скул" з найбільшими відзначеннями і що її вибрано до конкурсу о „скалершип".

„Ди Шикаґо Дейлі Нюз" з 7 травня подає, що Лукія Белеґай вибилася на перше місце між усіми студентами з високих шкіл міста Шикаґо та одержала як нагороду дві золоті медалі. Тасама ґазета згадує теж про активну участь панни Белеґай у спорті, де вона теж вибилася як спортменка й красуня.

Панна Лукія Белеґай одержала тепер дві стипендії (скалершіпс): одну на 4 роки до Лейк Фарест Юніверзіти, а одну на рік до Шикаґо Юніверзіти.

Панна Лукія Белеґай є дочкою Марії й Михайла Белеґаїв, українських громадян, відомих з того, що п. Михайло Белеґай є солідним і чесним бизнесменом, а обидвоє примірними українськими громадянами, котрі охочо прикладають рук до кождої доброї народної праці.

Їх дочка, що принесла їм тепер стільки радости і чести, родилася в Канаді, в Едмонтоні. Публичну школу скінчила з відзначенням, а тепер осягнула найвищі відзначення в гай скул. Говорить гарною українською мовою. Є учителькою недільної школи в протестантсько - методиській церкві. Співає теж у хорі.

Виповнюючи аплікацію до Шикаґо Юніверзіти, подала мову українську як мову розговірну, а на другім місці подала мову англійську.

За гарне виховання треба дати велике признання родичам, а молодій студентці треба побажати з щирого серця, щоби покінчила й університетські студії з такими самими як досі успіхами. Таких здібних і патріотичних сил саме так дуже треба тепер нашій іміґрації, бо незабаром спаде на них обовязок вести нашу американську Україну до нового життя новими шляхами.

—o—

Batting 96.3 per cent in scholarship, Lucy Bellegay, 830 N. Ridgeway avenue, tops Austin high school's list of seniors and stands among the highest in the percentage column of all Chicago high schools. Besides maintaining that four-year average, she has made four athletic teams, namely, baseball, volley ball, basket ball and captain ball.

(The Chicago Daily News, Saturday, May 7, 1932).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СТ. ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

У неділю, 22. травня ц. р., відбулося в українській православній церкві хрещення двох школярів: Розалії і Гилярія, дітей гром. Михайла та Софії Добромільських. Підчас святочного обіду гості не забули й про Рідну Школу в краю та зложили на неї: по $2: М. Добромільський і С. Левицький; по $1: І. Добромільський, І. Любчин, Т. Дзіба, школяр Микола Онуфрій, о. П. Корсуновський, В. Щупляк, М. Бартиш; по 50 цнт.: Е. Федина, О. Ґромоцький, Т. Квасна; А. Пристай 25 ц. Разом зібрано $12.75, які вислано для Рідної Школи через Обєднання.

Прот. П. Корсуновський.

Яка ріжниця.

На двірці в буфеті всі місця коло стола обсіли пани, а з краєчку сидів один селянин і пив чай. Увійшов ще один панок і, взявши собі склянку чаю в руки, став коло селянина, гадаючи, що той уступить йому своє місце. Та селянин і не ворухнувся. Щоб дошкулити „хлопови", панок звернувся до своєї компанії:

— Скажіть, панове, яка, на вашу думку, ріжниця між хлопом і свинею? — Всі зиркнули, відразу догадавшись, куди закидає пан, і цікаво ждали, що буде далі. — Селянин же, наче не про нього тут мова, спокійно каже: „Ріжниця, пане, є". — „Ну?" — всі глянули на селянина. — „А та, що хлоп їсть сидячи, а свиня — стоячи"...

ЯК КАЙ Ю. ЦЕЗАР СТАВСЯ ХРИСТІЯНИНОМ.

Ужгородське „Українське Слово" пише:

В ч. 3. Українського слова з 15. 3. ц. р. була стаття **„Реформа нашого календаря"**, де говорили ми, що в Галичині йде тепер дискусія, щоби завести в греко-кат. церкві григоріянський календар. Ця наша нотатка дала нагоду до статті в „Русскім Вѣстнику" з дня 14. IV. 1932. Стаття ця така характеристична для пізнання освіти деяких редакторів та для пізнання способу ведення полеміки деякими кругами нашої суспільности, що не можемо відмовити собі приємности зацитувати початок і кінець тієї статті.

Як відомо, юліянський календар походить від Кая Юлія Цезара, а той К. Ю. Цезар був поганином і жив перед Христом. Григоріянський календар походить від папи Григорія XIII. (1572—1585), який установив цей календар у 1582 році.

Отже про зміну календаря пише „Русскій Вѣстник":

Измѣна Календаря.

Измѣна безбожниковъ, начавше отъ измѣны Денницы-Люцифера до днесь продолжается. Въ религіозныхъ дѣлахъ измѣненіе началося уже при Мойсей, а бѣсився (?!) отъ пришествія Ісуса Христа. Сколько еретиковъ было отъ начала христіянства до нынѣ, но они вредили лишь маловѣрнымъ и невѣрующимъ... Господь Богъ единъ, Его постановленія неизмѣнимы и данны человѣчеству для храненія и во спасеніе, а измѣнникъ измѣняеть лишь для того, чтобы отторгнути человѣка отъ блаженства, отъ котораго діяволъ отпалъ.

(Щасливый поганин Кай Юлій Цезар, що через нього дав Господь календар **для храненія і во спасеніе!** Бідний папа римський, що в спілці з діяволом **отторгнул человіка от блаженства!**).

Кінець статті:

Ты, русскій роде, отброси отъ себя измѣнниковъ, передай ихъ вѣчному проклятію, чтобы они послѣдовали примѣру Іуды Искаріоскаго — повѣсивше себя. Проклятъ всякъ измѣняющій Закона Вышняго.

(Деякі люди говорять, що Підкарпатська Русь є вже в XX. віці! Вище наведене письмо пригадує нам своїм стилем і рівнем XVI. вік).

Мурин, якого обвинувачено в крадежі курей, сам боронив себе перед судом. Він викликав головного свідка оборони й запитав: Гей, Йошуа, де я був, як ми вкрали ті кури? Говори правду!

З ІСТОРІЇ ПАПЕРУ.

Китаєць Чай-Люн около 100 року після Христа винайшов папір, який зробив із дерева, конопель і ганчірок. У місяці серпні 751 року Зіяд побив над рікою Тарасі якихсь турецьких князів і їх помічне китайське військо. При цьому вислано на заслання до Самарканду більше Китайців, які вміли робити папір. Свого заняття не закинули навіть на чужині. Новий папір, що його виробляли ті Китайці, помало усунув старий перґамін. За володіння Гарун аль Рашіда виріб паперу дійшов до Багдаду. Відси пізніше через Еспанію та Сицилію поширилася фабрикація паперу по всій Европі. В 1391 році стали папір виробляти в місті Нірнберґ, в 1494 в Анґлії, а 1690 вже й в Америці, а саме в місті Филаделфії. Розкопки в середущій та східній Азії в найновіших часах виявили останки паперу з ганчірок, який робили вже в II. столітті, отже прохи після того, як Китаєць Чай-Люн винайшов спосіб фабрикації паперу. В музеї архикнязя Райнера у Відні є два арабські письма на папері, який зробили около 600-го року в місті Баґдаді.

Останніми часами з розкопок учені мають щораз більше доказів, що друкарство прийшло зі Сходу. Треба згадати знахідку в китайськім Туркестані, де знайшли найстарший друк із 868-го року. Викопали теж металеві друкарські плити з релієфними китайськими буквами з 816-го року.

Паперові гроші в Китаю друкували вже в 807 році, мабуть тому, що їм недоставало металю. Задля цього винайшли друк на плиті. Китайців наслідувала передня Азія. В 1147 р. султан Нуредін велів друкувати паперові гроші, бо йому наслідком другої хрестоносної війни не вистарчило грошей. Крім паперових грошей Схід винайшов і вексель, що є арабським винаходом, а в старинних віках був невідомий. Той вексель у 10-тому столітті під назвою „аваль" (по арабськи „гаваль") через Еспанію та Італію дістався до Европи.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ., Тов. Запорожська Січ відд. 342 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в Неділю дня 26-го Червня в Гали Церковній о годині 2-ій пополудни. Проситься всіх членів явитись на ті збори бо є дуже важні справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, довгуючі 3 і більше місяців будуть суспендовані. Ті члени котрі подались о позичку мають прийти і підписати чеки котрі мають бути заплачені за довг. Родичі котрих діти доросли до 16-го року повинні переписати до старших членів. М. Дмитрів пред., Й. Клебан кас., І. Маркович секр.

ЕСКІМОСЬКА ҐАЗЕТА.

Крістофер Лінґе це одинокий з ґренляндських Ескімосів, що одинокий був у Ландоні. Та не лише це є цікаве. Ще цікавіше, що Лінґе це видавець і начальний редактор ґазети, яка виходить на найдальшій півночі світа, одинокого часопису для Ескімосів. Ґазета ця називається „Апуаґаґдлютіт", що по українськи значило би менше-більше „безплатна лєктура".

Ґазета ця вже тепер виходить у 3,000 примірників, одначе виходить лише раз на місяць. Відбивають ґазету на лінотайпі при світлі транових каганців. Територія, що на ній розходиться ґазета, рівняється щодо величини просторови від Анґлії до Африки. Найбільш північні читачі тієї ґазети живуть 900 миль від північного бігуна. Розсилають ґазету санками, запряженими в собаки, тисячами миль по ледах і снігу. Передплатники, що живуть на найдальшому сході Ґренляндії, дістають „найновіше" видання ґазети точно три місяці після видрукування числа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(68)

Вінчання Фастуса з Діоною мало відбутися в престольній салі перед троном цезаря. Найвищий церковний достойник мав вінчати сина цезаря з найкращою дівчиною. Всі приготування до вінчання були пороблені й духовник уже оголосив церемонію вінчання. Цезар сидів на престолі схвильований, бо все не сходило в нього з думки те, що тепер робиться біля палати. Фастус з нетерплячкою ждав на свою молоду.

Нарешті Діона появилася в супроводі своїх прибічниць та жрекинь. Гордо й поважно вона ступала через усю величезну салю, йдучи в напрямі до цезаря. Її рішучість і краса вразили всіх. Присутні зашепотіли, що це йде богиня краси, що це йде дійсно цезарівна, а не звичайна смертна патриційка. Повільно й рішучо ступала Діона, затискаючи в своїй правій руці ніж, захований у рукаві її шлюбного вбрання. Ніхто того ножа не бачив.

Порушуючи всі розпорядження й звичаї, Діона не спинилася перед головним духовником, а мимо нього підійшла до самого цезаря. Той був здивований і трохи неприємно вражений таким поступованням Діони. Та годі було в цю урочисту хвилю показувати своє незадоволення, чи здивування. „Я прийшла до тебе, як вільна громадянка держави й патриційка, з тим проханням, яке прислугує мені по законам і звичаям країни", проговорила Діона.

„Якої ласки ти хочеш просити?" — запитав цезар, скриваючи свій гнів і хвилювання. „Не ласки я буду просити, а домагатися, що належить мені по праву", відповіла дівчина. „Поки я зложу присягу як жінка Фастуса, твого сина, я домагаюся, щоб тут зявився Максімус Преклярус і щоб він був свобідним, як було це умовлено між нами!" — рішучо заявила дівчина. „Ні, він тепер не може зявитися", відповів цезар. „Він тут, ось біля мене!" — вчувся чийсь рішучий голос.